

Xavier Cordal Fustes. *Afásia*

Carlos Pérez Varela

Formas de citación recomendadas

1 | Por referencia a esta publicación electrónica*

PÉREZ VARELA, CARLOS (2012 [1998]). “Xabier Cordal Fustes. *Afásia*”. *Anuario de Estudios Literarios Galegos*: 1997, 272-274. Reedición en *poesiagalega.org*. Archivo de poéticas contemporáneas na cultura. <<http://www.poesiagalega.org/arquivo/ficha/f/1485>>.

2 | Por referencia á publicación orixinal

PÉREZ VARELA, CARLOS (1998). “Xabier Cordal Fustes. *Afásia*”. *Anuario de Estudios Literarios Galegos*: 1997, 272-274.

* Edición dispoñíbel desde o 13 de abril de 2012 a partir dalgunha das tres vías seguintes: 1) arquivo facilitado polo autor/a ou editor/a, 2) documento existente en repositorios institucionais de acceso público, 3) copia dixitalizada polo equipo de *poesiagalega.org* coas autorizacións pertinentes cando así o demanda a lexislación sobre dereitos de autor. En relación coa primeira alternativa, podería haber diferenzas, xurdidas xa durante o proceso de edición orixinal, entre este texto en pdf e o realmente publicado no seu día. O GAAP e o equipo do proxecto agradecen a colaboración de autores e editores.

© O copyright dos documentos publicados en *poesiagalega.org* pertence aos seus autores e/ou editores orixinais.

**Xavier Cordal Fustes. *Afásia*
A Coruña: Bahía Edicións**

Carlos Pérez Varela

Se houbo na poesía recente un grupo literario de coherencia indiscutible ese foi Ronseltz. Sabéndose grupo en termos histórico-literarios, foron quen de disolverse antes de que se iniciase algunha polémica xeracional: fixérono —son verbas súas— “por non reunir os requisitos de Peterson para constituír unha xeración”. Entre as *palabras bonitas* dos oitenta e os *filólogos naturalistas* dos noventa, están eles: Cortés Tallón, Miguel Montes, Xabier Cordal..., presididos todos polo histriónico Xesús Ron, alias Bacardí. Críticos virulentos do esteticismo, para eles os *instantes fuxidíos* tiñan demasiadas sílabas para pretender ser tan veloces. Como unha outra xeración perdida (algo que todas queren ser), non aparecían na revista *Dorna*, e tal vez mesmo a odiasen: *Arianrod* (Cordal 1993) é “dor na ira”, mais tamén ‘Dorna Ira’ (a *Dorna* de hoxe non é a mesma).

Unicornio de cenorias que cabalgas os sábados (o libreto dos seus recitais) xa daba algunhas pistas sobre as obsesións dalgún dos seus membros:

*ESTE É O CANTAR DO AUTISTA
e eu discutindo contra migo
e eu discutindo contra migo [...]*

Manuel Cortés e Xabier Cordal publican agora poemarios individuais nos que aínda resoa aquel espírito. Experimental e provocadora segue a ser a poesía do ourensán, aínda que inclinada a un vangardismo meramente formal, unido ó gusto pola agudeza conceptual (moi brillante, iso si, no seu caso). Pola contra, Cordal toma o camiño máis arriscado: o da provocación sobre o sentido mesmo da poesía, sobre o/s seu/s significado/s: ¿quen fala?, ¿de que fala?, ¿a quen lle fala?

O máis introvertido dos Ronseltz tivo sempre problemas de comunicación, ó principio cos críticos, máis tarde cos lectores “este é o cantar do autista...”. O Cordal de “As forzas necesarias” (¿inconcluso?) era divertido por escatolóxico, e accesible á maioría, pero pouco presentable ante os ollos da crítica “seria”. O Cordal de agora semella querer escribir pechado, ou aparecer ante o público como o bardo divino dos seus inicios (O’Cordal, chamábase el); pero quizais o seu hermetismo se deba unicamente a unha lectura superficial, tal vez o lector —aquel a quen se fala— sexa o único culpable: ese é o perigo desde o que escribe o autor de *Afásia*.

Volven aparecer imaxes que recordan os seus inicios:

*Miña señor de Brabante:
e se a natureza
é unha prótese de silicona?* (p. 41).

Pero agora non é o riso, nin a complicidade, o que se buscan. Máis ben ó contrario, o que se afirma é que a complicidade xa non é posible, porque as condicións necesarias deixaron de darse: excesivo ruído de fondo, perturbacións no espacio radioeléctrico, demasiadas interferencias... O lector ideal está comunicando.

En *Afásia* non hai nunca impostura nin falsidade. Fálalle ós etnógrafos.

*non sei logo como vos estraña, a vós
que engrandeces a moral dos países pobres
mediante o cultivo da anécdota*

*eu sentín o cabalo que vive na furna moura
vin refrescar as unllas do espiño* (p. 13).

Hai medo ó culturalismo, como debe ser: “Mito da caverna con avelaneiras floridas ao fondo”, que é Platón mais tamén *As boras de cartón*, Airas Nunes e Xoán Zorro; e o “ramo do espiño albar” remite ó *albespí* provenzal. Pero aquí existe a vontade de que o intertextual remita ó mundo exterior, e nunca ó literario:

*Nunca fun vosa nen señor, meu rei
nen besta ou dorna onde embarca o amigo.
E se alguén quer aínda forxar nesta boca
os ferros da alba, ande sobre o trigo candial [...]* (p. 33).

Cordal é un surrealista, poida que ó seu pesar. Cando tenta facer unha “Transmisión”, ó xeito do Rodanski piloto de guerra, a súa radio canta:

*para casar potencia celeste con fada madriña
a revelación será verde [...]* (p. 49).

E están os soños de cando neno, ou os soños de hoxe nos que volve ser neno:

*non, di-mo ben, que o entendamos todos
dile adiós al abuelo* (p. 85).

Non quere citar poetas, pero sáelle Celan: Cordal experimenta, como o fixo aquel, na procura do contacto, da comunicación (o contrario da afasia), por se hai alguén a escoita —ou por se pode habelo no futuro—; e faino desaparecendo como autor, porque a poesía non ten que ser necesariamente íntima nin moito menos autobiográfica, porque o demo do *eu* poético non serve para explicalo todo. O que Celan quería era que a lingua chegase a ser, realmente, un medio de comunicación entre as persoas.

Cordal nunca foi un actor, e era o menos *teatral* dos membros do seu grupo (aí está Chévere para demostralo). No que el escribe non hai exhibicionismo. Esta é a autenticidade do Cordal creador: un distanciamento hixiénico —que non irónico— respecto do Cordal autor, nun purismo pudoroso que se fai simpático para o lector desprexuízado.

Porque o que é afásico é o mundo, o poeta só é un notario:

*Adam estende caligramas sobre a cabeza
(xa lle dera volta á taza de nenúfar
tanto bebera luz
tanto lembrara os días de chuvia no mundo que
secou o lago) (p. 97).*

Que a incomunicación co mundo sexa unha impostura sempre é posible, pero non máis do que o poida ser a comunión coa natureza que pregoan outros poetas. Se fose un punto de partida, un puro *Leitmotiv*, o libro ilustraría a incomunicación mesma, non os seus resultados: aquí a afasia é a liña de meta, e as dificultades para establecer contacto —a interferencia, o ruído— van *in crescendo*. A *afasia* desbórdase por fin nun “Prólogo” ubicado a xeito de remate, pois “prólogo” é o “epílogo” dun disléxico:

*Desculpade logo nesta hora á vella
porque me mostrase a arpete escura
que dobra o espiñazo celeste.
Ela, a fechadora de latas,
nunca pensou que un poema puidese ser hermético:
para ela o corvo branco que voa no raso do mar,
contra a caeira do sol, e torna o mar en fouce (p. 111).*

*[...] Non vos estrañe logo
que eu non saiba por onde
se cortan os versos; así de difícil ha de ser convocar a familia
para partir ante todos a herdanza (p. 117).*

Quen isto escribe non sabe de moitos poetas medianamente novos (non confundir con *medianamente novos* poetas) capaces de poñer en papel un esforzo coma este: o de levar a lingua ata os límites da linguaxe —isto é, da propia “capacidade de comunicar”—, para logo servila fría, como cortada en rodas. O resultado (*Afasia*) non pretende encher baleiro ningún, porque sen espazos libres a transmisión non é posible.